

**TAHSİN YÜCEL
PEYGAMBERİN
SON BEŞ
GÜNÜ**

17. BASKI

 can
modern

TAHSİN YÜCEL
PEYGAMBERİN
SON BEŞ GÜNÜ

Can Modern

Peygamberin Son Beş Günü, Tahsin Yücel

© 1992, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1992

17. basım: Nisan 2020, İstanbul

Bu kitabın 17. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Emrah Serdan

Editör: Faruk Duman

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Türkmenler Matbaacılık Reklam San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. No: 16-18

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 43087

ISBN 978-975-07-1982-0

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750719820

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

TAHSİN YÜCEL
PEYGAMBERİN
SON BEŞ GÜNÜ

ROMAN

1993 ORHAN KEMAL ROMAN ARMAĞANI

♥can

Tahsin Yücel'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Aykırı Öyküler, 1989

Haney Yaşamalı, 1991

Bıyık Söylencesi, 1995

Vatandaş, 1996

Ben ve Öteki, 1998

Komşular, 1999

Yalan, 2002

Kumru ile Kumru, 2005

Mutfak Çıkmazı, 2005

Yazın, Gene Yazın, 2005

Yapısalcılık, 2005

Gökdelen, 2006

Göstergeler, 2006

Dil Devrimi ve Sonuçları, 2007

Golyan Devrimi, 2008

Yazın ve Yaşam, 2008

Sonuncu, 2010

Gün Ne Günü?, 2010

Kimim Ben?, 2011

Kendine Doğru Yolculuk, 2012

TAHSİN YÜCEL, 1933'te Elbistan'da doğdu. Galatasaray Lisesi'ni ve İÜ Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Aynı bölümde uzun yıllar öğretim üyeliği yaptıktan sonra, 2000 yılında emekli oldu. Yazın araştırmalarına 1969'da yayımladığı *L'Imaginaire de Bernanos* ile başladı. 1973'te *Figures et Messages dans la Comédie Humaine*'i, 1979'da *Anlatı Yerlemleri*'ni, 1982'de *Dil Devrimi ve Sonuçları ve Yapısalcılık*'ı yayımladı. 1976'dan itibaren *Yazın ve Yaşam*, 1982'de *Yazının Sınırları*, 1991'de *Eleştirinin Abecesi*, 1993'te *Tartışmalar*, 1995'te *Yazın, Gene Yazın*, 1997'de *Alıntılar*, 1998'de *Söylemlerin İçinden* (1999 Sedat Simavi Edebiyat Ödülü), 2000'de *Salaklık Üstüne Deneme*, 2003'te *Yüz ve Söz*, 2006'da *Göstergeler*, 2010'da *Gün Ne Günü?* ve 2011'de *Kimim Ben?* ile deneme ve eleştirilerini okurla buluşturdu. İlk romanı *Mutfak Çıkmazı* 1960'ta yayımlandı. Bunu 1975'te *Vatandaş*, 1992'de *Peygamberin Son Beş Günü* (1993 Orhan Kemal Roman Ödülü), 1995'te *Bıyık Söylencesi*, 2002'de *Yalan* (2003 Yunus Nadi ve 2003 Ömer Asım Aksoy roman ödülleri), 2005'te *Kumru ile Kumru*, 2006'da *Gökdelin* (2007 Balkanika Ödülü) ve 2010'da *Sonuncu* izledi. Öykü kitaplarından 1956 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazanan *Haney Yaşamalı* 1955'te, *Düşlerin Ölümü* 1958'de (1959 TDK Öykü Ödülü), *Ben ve Öteki* 1983'te, *Aykın Öyküler* 1989'da, *Komşular* 1999'da (1999 Dünya Kitap Yılın Kitabı Ödülü) ve *Golyan Devrimi* 2008'de yayımlandı. 1984'te Azra Erhat Çeviri Yazını Üstün Hizmet Ödülü'ne, 1997'de Fransız hükümeti tarafından Palmes Académiques Nişanı Commandeur derecesine layık görülen Tahsin Yücel, 2016'da aramızdan ayrıldı.

www.tahsinyucel.com

Zorunlu bir açıklama

Romana gerçek görüntüsü verilmesi kimseye aykırı gelmez. Buna karşılık, gerçeğin roman kılığına sokulması yazarı da, okuru da rahatsız eder. Hiç kuşkusuz, “Yaşamım roman olur!” diyerek serüvenlerini yazacak romancı arayanlara da, hem serüvenlerinin romansılığına, hem yazma yeteneklerinin üstünlüğüne inanarak yaşamlarını romana dökmeye kalkanlara da oldukça sık rastlanır. Ama bu coşkulu insanların doğru yolda olduklarını söylemek zordur. Sorun kendilerine, “Yaşadığınızı bu denli ilginç buluyorsanız, ne diye bir düş ürünü, bir kurmaca görüntüsü altında sunmak istiyorsunuz onu? Ne diye gerçekliğinden koparmaya kalkıyorsunuz?” deyin, tutarlı bir yanıt alamazsınız, çünkü, neresinden bakılırsa bakılsın, tutum temelinden sakattır.

Bu gerçeği vurguladıktan sonra, kendi seçimimize gelelim ve hiç eveyyip gevelemeden zayıf yanımızı söyleyelim: elinizdeki “roman” daha da tutarsız bir girişimin ürünü! Bir kez, kendi serüveninin ilginçliğine inanmış bir hevesli coşkusuyla yazılmış olmak şöyle dursun, bu satırların yazarlarının yakından tanımadıkları bir kişinin gerçek yaşamını konu alıyor. İkincisi, beş kişilik bir yazar ve araştırmacı topluluğunun öncelikle belgelere ve soruşturmalara dayalı, uzun, yorucu, ama her zaman özenli ve soğukkanlı çabaları sonunda biçimlendi. Üçüncüsü ve en önemlisi, bir “araştırma” biçiminde düzenlenmişken, birtakım yüzeysel değişikliklerle “roman”a dönüştürüldü, daha doğrusu dönüştürülmek istendi.

Ancak, hemen belirtelim ki, biz, beş araştırmacı arkadaş,

elden geldiğince nesnel ve eksiksiz bir yaşamöyküsü hazırlamak üzere bir araya gelmiştik, roman türünün çekimine kapılmamız söz konusu bile olamazdı; en az iki buçuk yıllık bir ortak çabanın alçakgönüllü ürününü değiştirerek yayımlamakla hiç yayımlamamak arasında bir seçim yapmak zorunda kaldığımız için saptık bu yola.

Oldu olacak, açıkça anlatalım her şeyi.

Biz bu çalışmaya kendiliğimizden, kendi adımıza bir yapıt hazırlamak üzere değil, en büyük işadamlarımızdan birinin önerisiyle ve bu büyük işadaminin imzası altında yayımlanacak bir yapıt hazırlamak üzere girişmiştik. Söylemek bile fazla, belli bir burukluk duymuyor değildik, ama, kendi bağımsız çalışmalarımızla hiçbir zaman kazanamayacağımız bir paranın büyüülü etkisi için içine girince, büyük patrona “Evet,” demekte sakınca görmemiştik. Nasıl olsa, bu tür bir işe ilk soyunanlar biz değildik. Çok iyi bilindiği gibi, son yıllarda gırtlığımızı dek gömüldüğümüz değer yozlaşması içinde, ülkenin büyük para babaları, irili ufaklı uşaklarının da yardımıyla, para babalığını en onurlu insanlık koşuluna dönüştürmüş olmaları yetmemiş gibi, tarih, felsefe, politika, sanat, her alanda at oynatır görünmek istiyor, bu amaçla büyük paralarla yazarlar kiralayıp yavan yaşamöykülerini ve emekli kahvesi görüşlerini allı pullu kitaplara döktürterek imzayı basıyorlardı. Biz de, niceleri gibi, para babalarının aylıklı yazarları arasına katılıyorduk, o kadar. Üstelik, bu adamlarla tümüyle özdeşleştiğimizi söylemek haksızlık olurdu. Öyle ya, bir sonradan görmeye örnek insan görüntüsü vermek için yırtınmayacaktık biz, yalnızca ünlü patronun çocukluk arkadaşı olan unutulmuş bir solcu ozanın yaşamı ve yapıtları üzerine hiç kuşkusuz onu biraz yücelten, ama büsbütün de nesnellikten uzaklaşmayan bir inceleme hazırlayacaktık.

Daha çok özel yaşamına bağlanan takma adını alkoymakla birlikte, anlaşılması hiç de zor olmayan nedenlerle gerçek adını Rahmi Sönmez’e çevirdiğimiz marksçı ozanın yaşamı konusunda sözlü, yazılı, eski, yeni, usa gelebilecek her türlü kaynağı değerlendirdik, kimileri eski dergi sayfalarında, kimileri sarı okul defterlerinde, kimileri çekmece diplerindeki irili ufaklı kâğıt parçalarında kalmış yüzlerce şiirini özenle toplayıp tarihlendirmeye çalıştık; uzun sözün kıyası, en az iki buçuk yıl sü-

ren, sıkı bir çalışma sonunda, şiirler de arkasına eklenince, beş yüz sayfaya zor sığacak bir yapıt çıkardık ortaya. Yazık ki, bu anlatıda Fehmi Gülmez diye anacağımız büyük patron, bizi kutlayacak yerde azarladı; yaptığımız sözlü anlaşmayı unuttuğu gibi, Rahmi Sönmez'i marksçı bir ozan olarak göstermenin onun anısına saygısızlık olacağını, topladığımız şiirleri bu biçimleriyle yayımlamayı da birçok açıdan sakıncalı bulduğunu söyledi.

Öyle anlaşılıyordu ki, gerek arkadaşının cenazesini kaldırtırken, gerek onun yaşamı ve yapıtları üzerine nesnel bir inceleme hazırlatıp yayımlama yolunda girişimlerde bulunurken, gerçekten cömert ve yürekli bir dost gibi davranmış olan bu adam zamanla düşünce değiştirmiş, tasarısını sakıncalı, hatta tehlikeli bulmaya başlamıştı. Ama başlangıçta bize, "Her şeyi olduğu gibi yazın; hiçbir şeyi olduğundan daha büyük ya da daha küçük göstermenizi istemem," dediğine, biz de onun istediği gibi davrandığımızı göre, bizim günahımız neydi? Ayrıca, para uğruna böyle bir saptırmacılığa gönül indirsek bile, marksçı bir ozanı tam karşısına dönüştürebilecek ölçüde ustalaşmamıştık daha! Bunu kendisine açıkça söyledik. "İyi iyi, paranızı almak istiyorsanız, dosyaları bırakıp gidin, hiç kimseye de bu işten söz etmeyin," diye tersledi bizi. Ama onun parası varsa, bizim de yazarlık onurumuz vardı: kitabı kendimiz yayımlayacağımızı söyleyerek dosyalarımızı alıp çıktık.

Fehmi Gülmez, ozan Rahmi Sönmez'in yasal kalıtçısı durumunda bulunan birtakım uzak akrabalar aracılığıyla uyarı üstüne uyarı yolladı bize, bu da yetmemiş gibi aynı gün ve aynı saatte beş eve birden baskın yaptırdı; incelememizin bütün örneklerine el koymayı başaramadıysa da bizi nice emeklerle bir araya getirdiğimiz şiirlerden yoksun bıraktı. Bu durumda, şiirler nerdeyse tümüyle elimizden gittiğine, yaşamöyküsünü kişileri gerçek adlarıyla anarak yayımlamaya olanak bulunmadığına, bütün kişileri uydurma adlarla sunan bir yaşamöyküsü de bilimsel araştırma niteliğinden fazlasıyla uzaklaşacağına göre, bir tek yol kalıyordu önümüzde: gerçek yaşamöyküsünü roman biçiminde sunmak. Biz de bunu yaptık işte.

Yazık ki, özenle hazırladığımız araştırmayı gereğinden fazla değiştirmeye elimiz varmadığından, yaşamöyküsel incelemeyle roman arasında gidip gelen, aksak bir anlatı çıktı orta-

ya. Örneğin “Peygamber’in Kısa Yaşamöyküsü” diye adlandırılan ilk bölümle kitaba adını veren ikinci bölüm arasındaki oransızlık rahatlıkla giderilebilir, birtakım çağdaş anlatı yöntemlerinden yararlanılarak, örneğin geri dönüşlere, bilinç akışı kalıplarına başvurularak iki bölüm kolaylıkla kaynaştırılabilir, daha doğrusu birinci bölüm ikinci bölümün içinde eritilebilirdi. Ancak biz belirli bir roman izlenimi yaratmaya yetecek oranda, ufak tefek düzenlemelerle yetindik. Bu da, söylemek bile fazla, kusursuz bir romana götürmedi bizi. Ne var ki, en çok çabayı kitabımıza adını veren bölümün ilk biçimini hazırlama yolunda harcadığımızı, Rahmi Sönmez’in son beş gününü elden geldiğince eksiksiz bir biçimde yeniden kurabilmek amacıyla, imgelemimiz de işin içinde olmak üzere, usa gelebilecek her yola başvurduğumuza göre, tutumumuzun doğal karşılanması, dolayısıyla da bağışlanması gerekir. Bu durumda, en azından anlatı düzleminde, kitabın belkemiğini “Peygamber’in Son Beş Günü” adlı ikinci bölüm oluşturmakta, çok geniş bir süreyi kapsayan “Peygamber’in Kısa Yaşamöyküsü” adlı birinci bölümse, kimi XIX. yüzyıl romanlarında görüldüğü gibi, bu temel bölümün daha rahat anlaşılmasını sağlayacak bir önbölüm olarak belirlemektedir.

Söylemek gerekir mi, bilmiyoruz, çalışmamızla XIX. yüzyıl romanı arasında kurduğumuz bu bağ bile roman sanatına herhangi bir yenilik getirme savında olmadığımızı yeterince gösteriyor. Bizim üstünlük tutkunu romancılarımız ne yaparlarsa “Türkiye’de ilk kez” yaparlar; bizse, romana gelmek zorunda kaldığımız için üzgünüz. Doğrusunu söylemek gerekirse, kitabımızı roman olarak nitelemek de istemiyorduk biz; çok daha genel ve çok daha alçakgönüllü bir terimle: “anlatı” terimiyle yetinmek düşüncesindeydik. Sonunda bu kitaba “roman” dediysek, kahramanımızın zengin arkadaşının baskı ve gözdağlarına yiğitçe göğüs geren değerli yayıncımızın isteğini geri çevirmeye gönlümüz elvermediği için dedik.

Bunca zorluğa katlanıp bunca kaçamaklara sapmaktansa, Fehmi Gülmez’in isteğine uyararak Rahmi Sönmez dosyasını tümünden kapatmak daha iyi olmaz mıydı? Belki de. Ama, yaşamını ve yapıtını yakından inceleyince kendisini çok sevmiştik; üstelik, Rahmi Sönmez ülkemizde oldukça yaygın bir ozan türünün ilginç bir örneği gibi görünmüştü bize. Böylece, aksak

bir roman biçiminde bile olsa, onun yaşamöyküsünü yayımlamak, yalnızca unutulmuş bir ozana var olma hakkını geri vermek değil, yazın dünyamızın belirli bir yanını da aydınlatmak olacaktı.

Direnmenin doyumsuz tadı da cabası.

YAZARLAR

BİRİNCİ BÖLÜM

Peygamber'in kısa yaşamöyküsü

I

Biri uzlaşmaz bir marksçı ozan, öteki büyük bir kapitalist olmadan önce, Rahmi Sönmez’le Fehmi Gülmez birbirine öylesine yakındı ki, mahallede ve okulda hemen herkes Siyamlı İkizler’e benzetirdi onları. Benzetme sıradan olduğu ölçüde de aşırıydı kuşkusuz, ancak doğru bir yanı da yok değildi: bu çocuklar nerdeyse doğuştan yargılıydı birbirine: ikisi de doğma büyüme Üsküdarlıydı; aynı sokakta, Rahmilerinki sağda, Fehmilerinki solda olmak üzere, yan yana cezaya dikilmiş iki yaşlı ikizi andıran, kararmış, beli bükülmüş iki ahşap evde oturuyor, böylece, başka yerde birlikte değillerse, günün her saatinde birbirlerini görebiliyorlardı; üstelik, bahçelerini ayıran çitler çoktan dağılmış olduğundan, buluşmak için sokağa çıkmaları bile gerekmiyordu. Öte yandan, Rahmi Sönmez’in babası Üsküdar çarşısında sobacılık, Fehmi Gülmez’in babası bitişik dükkânda terzilik yapıyor, dinden politikaya değin her konuda anlaşıkaları için de yokuşu her sabah birlikte inip her akşam birlikte çıkıyor, bütün cumaları camide yan yana kılıyor, bütün öğle yemeklerini birbirlerinin sefertaslarının içerikleriyle çeşitlendiriyor, haftada birkaç gece de oğullarını kucaklarına, eşlerini yanlarına alıp birbirlerine “akşam oturması”na geliyorlardı. Kısacası, Rahmi Sönmez’le Fehmi Gül-

mez daha kendileri doğmadan önce başlamış bir arkadaşlığı sürdürdüler bir bakıma; ancak, daha ilk yıllarda, sürdürmekten de fazlasını yaparak benzerine az rastlanır bir dostluğa dönüştürdüler bu arkadaşlığı: sokakta, çarşıda, oyun alanında, birbirlerine her zaman arka çıktılar; ilkokulda, ortaokulda, lisede, hep aynı sırada oturup aynı takımda oynadılar, hep aynı takımı (Fenerbahçe'yi) tutup aynı görüşü savundular. Bir gün, ilkokulda, Fehmi'nin bir yaramazlığı nedeniyle Rahmi'ye gösterişli bir cetvel dayığı çeken Hulusi öğretmenin, arkadan gelen uyarılar karşısında dudak bükerek, "Ha Rahmi Sönmez, ha Fehmi Gülmez: al birini, vur ötekine!" demesinin de gösterdiği gibi, birbirlerinden ayrılmamakla kalmıyorlardı, seçilemiyorlardı da. Neden? Evleri gibi kafaları ve bedenleri de benzeştiği için mi? Hayır, tersine, Rahmi Sönmez'le Fehmi Gülmez bedensel görünüşleri ve kafa yapılarıyla birbirlerinin tam karşıtıydılar nerdeyse. Ancak, derslerde, oyunlarda ve kavgalarda birbirlerini öyle bir bütünlüyorlardı ki, karşıtlık bir tür özdeşliğe dönüşüyor, düşüncelerde Rahmi Sönmez ister istemez Fehmi Gülmez'i, Fehmi Gülmez ister istemez Rahmi Sönmez'i çağırıyordu.

Ama, hemen belirtmek gerekir ki, başlangıçta bu bütünlüğün ağır yükü Rahmi Sönmez'in sırtındaydı: "r"leri bebekler gibi söylemesine, daha doğrusu söyleyememesine karşın, yaşlılarının en irisi olması nedeniyle, hiç kimse yüzüne karşı gülmeyi göze alamadığından, kendisi de kavgadan hiç mi hiç hoşlanmadığından, kimseyle dalaşmak durumunda kalmıyor, buna karşılık, arkadaşı bir karış boyuna bakmadan önüne gelenle maraza çıkardığı, hemen her kavgada da altta kaldığı için, Rahmi Sönmez istemeye istemeye birtakım çocukları tartaklamak, daha da kötüsü, zaman zaman zavallıların ellerini tutarak ona dövdürtmek zorunda kalıyor, böylece bedensel üstünlü-

ğünü kendisinden çok arkadaşı kullanıyordu. Arkadaşının gene bol bol yararlandığı bir başka üstünlükse, Rahmi Sönmez'in olağandışı belleği idi: daha birinci sınıfta bütün çarpım tablosunu su gibi ezberliyor, bölme dışında bütün işlemleri şaşırtıcı bir çabuklukla yapıyor, yalnızca abeceyi değil, okuma kitabını ve sınıf dergilerini de tek bir yinelemeden sonra bülbül gibi okuyordu. İkinci sınıfta bu üstünlüğe herkese parmak ısırtan şiir ezberleme tutkusunu, üçüncü sınıftaysa bölme becerisi eklendi: dergilerde ya da yukarı sınıfların kitaplarında bir kahramanlık şiiri buldu mu kaşla göz arasında ezberleyip “duyarak” okumaya başlıyor, beşinci sınıf öğrencilerinin bile kolay kolay sonuçlandıramadıkları sekiz-on rakamlı çarpma ve bölmeleri bir çırpıda tamamlayıveriyordu. Bu durumda, bütün matematik sınavlarında, kâğıdını Fehmi'nin önüne doğru iterek ya da gereksinim duyduğu sonuçları kulağına fısıldayarak yeteneğinden onun da yararlanmasını sağladığına, hayat bilgisi, tarih, coğrafya gibi ezberleme yeteneği gerektiren derslerin sınavlarında da aynı ölçüde cömert davrandığına göre, öğrenim hem kendisinin, hem Fehmi Gülmez'in önünde bir tozlu yola dönüşüyordu.

Şu var ki, üçüncü sınıftan sonra nerdeyse kusursuz bir denge kuruldu iki arkadaş arasında. Rahmi Sönmez, hayat bilgisi, tarih, coğrafya derslerinde erişilmez üstünlüğünü hep sürdürmekle birlikte, kafasını biraz zorlamasını gerektiren bir konuyla karşılaştı mı zıncı diye duruyor, sıradan bir matematik problemini, hemen herkesin üstesinden gelebileceği bir dilbilgisi çözümlemesini sonuçlandırınca dek akla kararı seçiyordu. Ancak, ilginç bir rastlantıyla, bu konularda da Fehmi Gülmez öne çıktı: işlemleri bir başkasının üstlenmesi koşuluyla, en çetrefil havuz/musluk problemlerini bile bir çırpıda çözüveriyor, belleğine yerleştirmesi uzunca bir zaman

almakla birlikte, en karmaşık konuları kavraması için bir kez dinlemesi yetiyordu. Böylece, sınavda bir problem verilince, Fehmi Rahmi'ye yapılacak işlemleri gösterdi, Rahmi de Fehmi'ye bu işlemlerin sonuçlarını verdi; başka sınavlarda, Rahmi Fehmi'ye anımsayamadığı tarihleri, tanımları, başkent ve padişah adlarını fısıldadı, Fehmi de, sınıfta ve evde, Rahmi'nin ders konularını kavrayıp bağlamlarına oturtmasına yardımcı oldu. Bu ilginç bütünleşim sonucu, ta lisenin sonuna dek, sınıflarının en parlak öğrencileri olarak kaldılar. Bununla da yetinmediler: yaz tatillerinde, babalarının ayrıcalıklı çırakları olarak harçlıklarını çıkardıkları Üsküdar çarşısında, Rahmi Fehmi'nin açığını kapatacak ölçüde terzilik, Fehmi Rahmi'nin açığını kapatacak ölçüde tenekecilik öğrendi. Ancak, lise birden sonra, babalarının dükkânında korkunç sıkılmaya başladılar: şimdi, liseye yeni atanan genç yazın öğretmeninin her ikisini de aynı ölçüde büyüleyen etkisi altında, dizginlenmez bir yazın tutkusuyla yanıp tutuşuyorlardı.

Kolaylıkla kestirilebileceği gibi, bu alanda da birbirlerini bütünlemeye yöneldiler hemen: Fehmi Gülmez eleştirmen, Rahmi Sönmez ozan olmaya karar verdi. Ancak her ikisi de çocukluk günlerinin kahramanlık yazısından uzaktı şimdi: yazın öğretmenleri iki ders arasında, toplumsal bir ereğe destek olmayan bir yazının hiçbir biçimde “çağdaş” sayılamayacağını, bu toplumsal ereğin de, “tarihin durdurulmaz akışı”na uygun olarak, insanlığı sınıfsız bir dünya toplumuna götürecek evrensel devrimi gerçekleştirmek olduğunu vurguladığından, “çağdaşlık gereği”, “çağdaş” dergileri izliyor ve gene “çağdaşlık gereği”, başta Nâzım Hikmet olmak üzere, toplumcu ya da toplumsal gerçekçi ozan ve yazarların yapıtlarını yercesine okuyarak onların açtıkları çığırdan gitmek istiyor, hem kuramsal ve uygulamalı eksikliklerini gidermek,

hem de yazın dışında kalan şeylere harcadıkları zamanın acısını çıkarmak amacıyla ikide bir yazının özü ve işlevi konusunda karşılıklı yorumlara girişiyor, büyük ustaları gibi, “Güle, bülbüle, ruha, mehtaba, falan filan karnımız tok,” deyip insanı “Marksisto Leninist şuur”la devinmesi gereken “30 kilo kemik, 7 litre kan, bir iki kilometre kadar damar, adale, et, sinir ve deri”, dünyayı “her tırnağında 1 000 manda kuvveti demirleşen” makinelerle yırtılıp değilerek yalnızca “77 katlı betonarme dağları”yla gölgeleyen uçsuz bucaksız bir beton düzlük olmayı düşleyen mazoşist bir uzam biçiminde düşünerek yarının insanının ve yarının dünyasının kurulmasına katkıda bulunmanın aydınının ve sanatçınının temel görevi olduğu sonucunda birleşiyorlardı. Böylece, Fehmi Gülmez yazın etkinlikleri için özel olarak aldığı iki kareli defterin birinde yoksul halkın sorunlarına eğilen yazar ve ozanları değerlendirdi, ikincisinde “güzel”in ancak “yararlı” olduğu ölçüde geçerlilik kazandığı varsayımından yola çıkarak sanatçınının bir yandan, “sınıfsız cemiyeti kurana kadar”, halkın güncel sorunlarına ışık tutmak, öbür yandan, oyuncularına “kollektivizmin temiz optimizmini oynayacak rejisörünü” ve “yirmi birinci asrın mühendiz bestekârı”nı beklemeden, geleceğin bugünden daha güzel olacağına ilişkin “ipuçları vermek” zorunda olduğu konusunda bol örnekli bir kuram geliştirdi. Rahmi Sönmez de kırmızı saten kapaklı “hatıra defteri”nde her gün biraz daha çoğalan uzunlu kısıklı şiirlerle bu kuramı uygulamaya çalıştı: masasının başına geçip de “kurşunkalem”i eline aldı mı eşsiz belleğinde daha önce okuduğu şiirlerden, öykülerden, gazete haberlerinden, Fehmi’nin denemelerinden, yazın öğretmeniyle konuşmalarından sayısız öğeler birbirine yansıyor ışıldamaya başlıyor, kendisine de bunlardan birini ya da birkaçını seçip gene belleğinde belirgen çağdaş uyumlar içinde sayfalara dökmek kalıyordu.

Bunun sonucu olarak, gönül verdiği ağa kızını kaçırmaya kalktığı için başına gelmedik dert kalmayan yoksul ve topraksız köylünün başkaldırtıcı yaşam serüveninden dokuma fabrikasında kolunu makineye kaptırdıktan sonra sözlüsünden bucak bucak kaçmaya başlayan Zeyrekli işçinin acıklı öyküsüne dek, “çağdaş” ozan ve öykücülerin bütün gözde konularını bir kez daha değerlendiriyor, ancak, bunu yaparken, her zaman kesin çözümler getirmese bile, araya geleceğin bugünden daha mutlu olacağını sezdirecek öğeler sokuşturmayı hiçbir zaman unutmuyordu.

Görüldüğü gibi, dizgeyi çok iyi kavramışlardı. Buna koşut olarak, yaratım çabaları da belirli bir başarı düzeyine ulaşmış olmalıydı ki, daha lisenin ikinci yılında, Rahmi Sönmez bir yandan okula gidip bir yandan simit satarak yatalak anasına bakan, sonra bir gün muhallebi-ciye girip dondurmalı kazandibi yiyeceği tuttu diye bir türlü kendini bağışlayamayan küçük Taşkasaplı’dan sözeden dokunaklı şiirini, Fehmi Gülmez de, çağdaş yazınımızda çocuk izleğine yeterince yer verilmemesinden yakındıktan sonra, bu izleğin gelecek güzel günler konusunda ipuçları vermeye çok elverişli olduğunu savunan kısa ve özlü denemesini dönemin en gözüpek yazın dergilerinden birinde yayımlanmış gördü. Söz konusu dergi hemen ertesi ay kapandığı için o yıl başka yapıt yayımlayamadılar, ama bu bile yaşamlarında küçük bir devrim oldu: birinci olarak, nicedir Rahmi’nin sözlü ve yazılı yakarmalarına hiç kulak asmaz görünen Zarife’yle Fehmi’nin aynı türden girişimleri karşısında aynı aldırmaçlılığı sürdüren Betül, bu mutlu olaydan sonra direnmeye son vererek iki dostla ayrılmaz bir dörtlü oluşturup onlarla sık sık sinemalara, yazlık kahvelere gitmeye, hatta Sevda Tepesi’nde onlarla el ele dolaşmaya başladılar; ikinci olarak, yazınsal üretimleri en az iki katına çıkıyordu; üçüncü olarak, yeni yazın döneminde, ne de olsa belirli bir

Peygamberin Son Beş Günü, sürekli bir bölünmenin öyküsü. Devrimci ozan Rahmi Sönmez, takma adıyla Peygamber, bir kış akşamı, Taksim Meydanı'nda, arkasından kimsenin gelmediğini bile bile, en önden gidiyormuş gibi bir duygu içinde yürür. Bu yürüyüş, bir bakıma onun bütün yaşamını özetler. Hep en önde olduğunu hep ileriye doğru gittiğini sanırken yaşamın dışına sürüklenir, gerisinde kalır. Hep çevresindekilerle kaynaşmak istemiş ama onlar kendisini şu ya da bu biçimde yarı yolda bırakmışlardır. Gerçek devrimci ozanlar arasına katılmasını sağlayacak "tabutluk"lar hayal edip durmuş ama evinde bir tür tutuklu yaşamı sürdürmüştür. Bir yarı bilinç içinde geçen son beş gününde ise, hayallerini gerçekleştirdiğini sanır ama yalnızca yıkılışlarını yaşar.

#devrim #bölünme #şiir #dışlanma #yabancılaşma #devrimciozan #yıkılış

